

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ВАСИЛЕВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 22653/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

28 април 2016

Совет на Европа

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Во случајот Василевски против Република Македонија,
Европскиот суд за човекови права (прв оддел), заседавајќи како совет во состав од:

Ledi Bianku, *Претседател*,
Мирјана Лазарова Трајковска,
Kristina Pardalos,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Robert Spano,
Armen Harutyunyan,
Pauliine Koskelo, *judges*,
и Abel Campos, *Регистар на одделот*,

Расправајќи на затворена седница на 28 март 2016,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше инициран со апликацијата (бр. 22653/08) против Република Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата”) од страна на македонскиот државјанин, г-дин Љупчо Василевски (“апликантот”), на 7 мај 2008, на кој му беше дадена дозвола да се застапува самиот.

2. Владата на Република Македонија (“Владата”) беше застапувана од страна на нејзиниот Агент, г-дин К. Богданов.

3. Апликантот тврдеше дека домашните органи го лишиле од неговата сопственост во спротивност со членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата.

4. На 20 ноември 2012 апликацијата беше доставена на одговор до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Апликантот е роден во 1963 година и живее во Кавадарци.

A. Позадина на случајот

6. Во април 2000, додека сè уште се водела кривична постапка против него, извесен г-дин И.А., продал товарно возило (“товарното возило”) на правното лице М.

7. На 13 јуни 2000 првостепениот суд во Скопје (“судечкиот суд”) го осудил г-динот И.А. за криумчарење на безмалку 9 тони шеќер, што тој ги транспортирал во товарното возило во ноември 1997. Според Владата, судот одбил да го одземе товарното возило, од причина што г-динот И.А. изјавил дека тој веќе истото, го отуѓил. Судот сметал дека не биле исполнети условите за одземање на товарното возило од членот 68 (2) од Кривичниот законик од 1996 (види параграф 21 подолу): особено не била утврдена опасноста товарното возило повторно да биде употребено за извршување на кривично дело; ниту дека тоа го бараат интересите на општата безбедност или причините на моралот; ниту пак било утврдено дека товарното возило било посебно приспособено за извршување на ваков вид кривични дела. На 20 ноември 2001, по посебните жалби поднесени од страна на г-динот И.А. и јавниот обвинител, Апелациониот суд во Скопје, ја прогласил жалбата на јавното обвинителство за беспредметна и ја укинал во целост нападнатата пресуда.

8. На 17 септември 2003 судечкиот суд го осудил г-динот И.А. во отсуство. Притоа му била изречена парична казна и било наредено, согласно член 278 (3) од Кривичниот законик од 1996, одземање на товарното возило и на шеќерот (“наредба за одземање”). Во отсуство на жалба, пресудата станала правосилна на 29 октомври 2003.

9. На 6 септември 2004 правното лице М. го продало товарното возило на апликантот, кој подоцна го регистрирал товарното возило на свое име.

10. На 12 јуни 2006 првостепениот суд во Кавадарци (“првостепениот суд”) ја извршил одлуката за одземање од 17 септември 2003 против апликантот при што бил издаден записник за извршување.

11. На 15 ноември 2006 апликантот поднел приговор против одлуката за извршување, тврдејќи дека г-динот И.А. починал на 21 март 2005 и дека од тие причини одлуката за одземање не може да се изврши. Не била изречена временна мерка за забрана за отуѓување на товарното возило. Тој бил законски сопственик на товарното возило и со возилото, заработувал за живот. На крајот, тој истакнал дека, во посебна граѓанска постапка, барал враќање на товарното возило (види параграф 14 подолу).

12. На 20 ноември 2006 судијата за извршување на санкции од судечкиот суд го отфрлил приговорот како недозволен, со констатација дека апликантот немал активна легитимација. Тој

утврдил дека одземањето било извршено во согласност со членот 355 од Законот за извршување на санкциите (види параграф 26 подолу). Понатаму констатирал дека апликантот како трето лице, од кого било одземено товарното возило, своите права можел да ги остварува согласно членот 129 (5) од Законот за кривична постапка (види параграф 25 подолу).

13. Апликантот поднел жалба. На 6 декември 2006 тричлен судски совет на судечкиот суд ја одбил жалбата на апликантот повторувајќи дека тој нема право да приговара за извршувањето на наредбата за одземање. Сепак, тој имал право да бара, во граѓанска постапка, враќање на товарното возило. Граѓанските судови имале надлежност, согласно член 129 (5) од Законот за кривична постапка, да ја изменат правосилната одлука за одземање донесена во кривичната постапка и да наредат враќање на одземениот предмет.

В. Граѓанска постапка за утврдување на правото на сопственост и враќање на товарното возило

14. На 19 јуни 2006 апликантот поднел граѓанска тужба со барање првостепениот суд да утврди дека тој е сопственик на товарното возило и да ѝ нареди на државата да го врати возилото во негова сопственост. Алтернативно, апликантот барал државата да му ја надомести вредноста на предметите кои тој ги вградил во товарното возило. Во контекст на последноспоменатото, тој ги идентификувал предметите кои ги вградил во товарното возило. Тој исто така тврдел дека бил *bona fide* и законски сопственик на товарното возило. Понатаму тврдел дека надлежните органи пропуштиле да го одземат товарното возило на лице место по сторувањето на кривичното дело и да ја прибележат забраната за оттуѓување во сообраќајната дозвола на предметното товарно возило. Со оглед на тоа што тој заработувал со товарното возило за сопствена егзистенција, побарал изрекување на временна мерка со забрана државата да го оттуѓува или на друг начин да располага со товарното возило до конечното решавање на спорот.

15. Со одлука од 29 јуни и 16 ноември 2006 соодветно, првостепениот суд и Апелациониот суд во Скопје (“второстепениот суд”) го отфрлил барањето за изрекување на временна мерка поради отсуство на докази дека без таквата мерка, неговото тужбено барање би било значително доведено во прашање или дека тој би претрпел ненадоместива штета.

16. На 2 март 2007 апликантот го информирал првостепениот суд дека г-динот И.А. починал во Австрија во 2005.

17. На 10 мај 2007 првостепениот суд го одбил тужбеното барање на апликантот. Тој утврдил дека г-динот И.А., свесен дека товарното возило можело да биде одземено, го оттуѓил на правното лице М. Во

релевантниот период, ниту управителот на правното лице М., ниту апликантот знаеле дека товарното возило било употребено за извршување на кривично дело и дека тоа е предмет на наредба за одземање. Повикувајќи се на член 68 и 278 (3) од Кривичниот законик (види параграф 21 и 22 подолу), судот навел дека:

“Одземањето на предмети е мерка на безбедност чија типична цел е отстранување на условите што погодуваат вршење на кривични дела, а услов за изрекувањето на оваа мерка е на сторителот на кривичното дело да му е изречена казна, како што е во конкретниот случај. Судот смета дека е задолжително одземањето на [товарното возило] според напред цитираните одредби, затоа што со ваквата мерка на безбедност се влијае и пошироко како генерална превенција спрема сите идни сторители на вакви кривични дела, а спротивно од тоа би биле охрабрувани сторителите на вакви кривични дела по извршувањето на истите да ги оттуѓуваат предметите со кои ги сториле кривичните дела и да се стекнуваат на таков начин дури и со имотна корист, а уште повеќе тоа би имало негативно влијание на моралот во пошироката јавност, односно во генералната превенција ...

... Бидејќи од доказите и од напред цитираните законски одредби се утврди дека во законита постапка е одземено спорното товарно возило во корист на државата, судот смета дека државата на таков начин се стекнала со право на сопственост на товарното возило врз основа на правосилна и извршна пресуда ... според одредбите на член 112 став 2 и член 154 од Законот за сопственост и други стварни права.

Од ваквите причини, судот го одби основното тужбено барање на [апликантот], а исто така и алтернативното тужбено барање бидејќи се работи за вградени предмети во истото товарно возило.

Од друга страна, судот е на мислење дека [апликантот], како совесен држател може да се обештети и тоа како за вредноста на целото товарно возило, во кое би влегле и вредноста на дополнително вградените делови, но исклучиво од сторителот на кривичното дело [г-дин И.А.], а тоа согласно член 68 став 3 од [Кривичниот законик], а не од [државата] ...

Судот го одби како неоснован наводот дека во моментот на одземањето на [товарното возило], истото не било во сопственост на [г-динот И.А.], туку на [апликантот] како совесен владетел од причини што од доказите се утврди дека [товарното возило] во моментот на извршувањето на кривичното дело било сопственост на осудениот и по тој основ е изречена мерката на безбедност во кривичната постапка одземање на возилото. Исто така, судот смета дека се неосновани наводите на полномошникот на [апликантот] дека според одредбите на член 129 став 5 од Законот за кривична постапка, правосилната одлука за одземање на [товарното возило] може да се измени со одлука во парнична постапка ако се јави спор за сопственоста на одземените предмети, бидејќи оваа одредба би дошла до примена доколку [товарното возило] му било продадено на [апликантот] пред сторувањето на кривичното дело, а по било кој основ да останало во владение на осудениот [г-дин И.А.], и тој по продажбата да го сторил кривичното дело, но во конкретниот случај е обратно; прво било сторено кривичното дело, а потоа било продадено [товарното возило].”

18. Судот утврдил дека апликантот во товарното возило вградил делови во вредност од 69,150 македонски денари. Исто така, врз основа на изјави на апликантот и двајца сведоци, судот утврдил дека апликантот го купил товарното возило за 4,300 евра (EUR).

19. Апликантот поднел жалба. Во неа посочил дека тој уште претходно побарал првостепениот суд да обезбеди докази од Министерството за внатрешни работи со што би се потврдilo дека г-динот И.А. починал во Австрија во 2005. Тој тврдел дека домашните органи пропуштиле да му изречат забрана на г-динот И.А. за располагање со товарното возило, или да го одземат возилото во моментот на откривањето на кривичното дело. Тој исто така тврдел дека бил совесен односно *bona fide* сопственик и дека по пат на оддршка стекнал право на сопственост врз предметното товарно возило. Првостепениот суд неправилно го применил членот 129 став 5 од Законот за кривична постапка. Товарното возило било одземено девет години по сторувањето на кривичното дело. Државата неосновано се збогатила за износот на деловите кои апликантот ги вградил во товарното возило.

20. На 19 октомври 2007 Апелациониот суд во Скопје (“второстепениот суд”) ја одбил жалбата поднесена од апликантот не наоѓајќи причини да отстапи од утврдената фактичка состојба и причините на понискиот суд. На 13 ноември 2007 оваа пресуда му била доставена на апликантот.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Кривичниот законик од 1996

21. Согласно членот 68 (1) од Кривичниот законик од 1996, во сила во критичниот период, предметите што се употребени или биле наменети за извршување на кривично дело, можат да се одземат, ако се сопственост на сторителот. Согласно членот 68 (2), предметите за кои постои опасност повторно да бидат употребени за извршување кривично дело или ако тоа го бараат интересите на општата безбедност или причините на моралот, ќе се одземат без оглед дали се сопственост на сторителот или на трето лице. Според членот 68 (3), со примената на оваа мерка не се задира во правото на трети лица на надоместок на штета од сторителот на кривичното дело

22. Членот 278 од Кривичниот законик го предвидел криумчарењето како кривично дело. Согласно членот 278 (3) стоките што се предмет на делото и средствата за нивно пренесување и растурање ќе се одземат.

Б. Измени на Кривичниот законик од 2004 (“Службен весник” бр. 19/2004, 30 март 2004)

23. Според членот 100-а од Кривичниот законик од 2004, кој го заменил членот 68 од Кривичниот законик од 1996, никој не може да ги задржи или присвои предметите што настанале од извршување на кривичното дело. Од сторителот на кривичното дело ќе се одземат и предметите што биле наменети или се употребени за извршување на кривичното дело без оглед дали се негова сопственост или сопственост на трето лице ако тоа го бараат интересите на општата безбедност, здравјето на луѓето или причините на моралот. Нема да се одземат предмети што се во сопственост на трето лице, освен ако тоа знаело или можело и било должно да знае дека се употребени или биле наменети за извршување на кривичното дело. Судот ќе донесе одлука за одземање на предмети во постапка определена со закон и кога од фактички или правни пречки не е можно водење на кривична постапка спрема сторителот на кривичното дело. Трети лица имаат право да бараат надоместок на штетата од сторителот на кривичното дело.

24. Членот 278 од Кривичниот законик од 2004, кој ја заменил истата одреба од Кривичниот законик од 1996, предвидел во ставот 7 дека стоките што се предмет на делото од ставовите 1 до 3 и средствата за пренесување и растурање на криумчарената стока, ќе се одземат. Ако нивното одземање не е можно од сторителот, ќе се одземе друг имот што одговара на нивната вредност.

Според членот 278 (8) средствата за пренесување и растурање на стоката, се одземаат и кога се во сопственост на трето лице, кое знаело или било должно и можело да знае дека ќе бидат употребени за пренесување или растурање. Средствата ќе се одземат секогаш ако се специјално конструирани, адаптирани, изменети или прилагодени на кој било начин, со цел криење на стоки. Членот 278 (7) и (8) со измените на Кривичниот законик од 2009 (“Службен весник” бр. 114/09) бил пренумериран во член 278 (8) и (9).

В. Закон за кривичната постапка од 1997 (“Службен весник” бр. 15/97)

25. Според членот 127(5), правосилната одлука за одземање на предмети може, надвор од случајот на вонредните правни лекови во кривичната постапка, да се измени во спор ако се јави спор за сопственоста на одземените предмети. Овој став бил пренумериран во член 129 (5) со Законот за кривичната постапка (пречистен текст), “Службен весник” бр. 15/2005.

Г. Закон за извршување на санкциите од 2006 (“Службен весник” бр. 2/2006)

26. Според членот 355(1) во сила во критичниот период, правосилната одлука со која се одземени предмети кои се употребени или биле наменети за извршување на кривично дело или настанале со извршување на кривично дело ја извршува судот определен со закон на начин како што е определено во самата одлука, со уништување или со отстапување на предметите на државен орган или со продавање на предметите, или со предавање во соодветен музеј, ако предметите според својата природа не се наменети за продавање.

Д. Закон за сопственост и други стварни права (“Службен весник” бр. 18/2001)

27. Според членот 82 од Законот, наследниците што не се откажале од наследството, до правосилноста на решението за наследување, се заедничари.

28. Според членот 83(1) наследникот одговара за долговите на оставителот до висината на вредноста на наследениот имот.

29. Членот 112(2) предвидува дека право на сопственост се стекнува и со одлука на надлежен државен орган, на начин и под услови определени со закон.

30. Согласно член 154, право на сопственост се стекнува во моментот на правосилноста на судската одлука, односно конечноста на одлуката на друг орган, ако со закон не е нешто друго определено, ниту произлегува од целта заради која одлуката е донесена. Со стекнување право на сопственост со одлука на суд или друг орган, не престануваат стварните права кои им припаѓале на другите лица на таа ствар, освен оние за кои тоа е определено со таа одлука или со посебен закон, или според природата на стварта не можат понатаму да постојат.

Ѓ. Закон за облигационите односи од 2001, (“Службен весник” бр. 18/2001)

31. Согласно член 496(1) од Законот за облигациони односи, продавачот одговара ако врз продадениот предмет постои некое право на трет што го исклучува, намалува или ограничува правото на купувачот, а за чие постоење купувачот не е известен, ниту се согласил да го земе предметот оптоварен со тоа право.

32. Членот 497 предвидува дека, кога ќе се покаже дека трето лице полага некое право врз предметот, купувачот е должен да го извести продавачот за тоа, освен ако тоа на продавачот веќе му е познато и да

го повика во разумен рок да го ослободи предметот од правото или претензијата на трет.

33. Според членот 498(1), ако продавачот не постапи според барањето на купувачот, во случај на одземање на предметот од купувачот, договорот се раскинува според самиот закон. Согласно членот 498(3), во секој случај купувачот има право на надомест на претрпената штета.

34. Членот 499 предвидува дека купувачот кој, не известувајќи го продавачот, се впуштил во спор со трет и спорот го загубил, сепак може да се повика на одговорноста на продавачот за правните недостатоци, освен ако продавачот докаже дека тој располагал со средства да се одбие барањето на третото лице.

Е. Релевантна домашна пракса

35. Владата достави сентенца од одлука на Врховниот суд (*Гзз. Бр. 51/06* од 31 јануари 2007) во која судот утврдил дека за правниот недостаток на возилото, предмет на договор за купопродажба, одговара продавачот независно од тоа дали знаел или не знаел за правниот недостаток. Во тој случај, Врховниот суд ги укинал одлуките на пониските судови со кои тие одлучиле дека не постои можност за раскинување на договорот или барање на надомест на штета од *bona fide* продавач на возило кое биле отуѓено неколку пати пред да се открие дека било украдено.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1 НА КОНВЕНЦИЈАТА

36. Апликантот се жалеше дека му бил одземена сопственоста спротивно на членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата, кој гласи како што следи:

“Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси и парични казни.”

А. Допуштеност

1. Поднесоци на странките

37. Владата истакна дека апликантот пропуштил да ги искористи домашните средства. Особено, тој не барал надомест на штета од г-динот И.А., сторителот на кривичното дело, согласно членот 68 од Кривичниот законик. Владата тврдеше дека фактот дека г-динот И.А. починал, не претставувало пречка апликантот да бара надомест на штета од неговите наследници (види параграф 28 погоре). Исто така, апликантот не барал поврат на продажната цена за товарното возило и надомест на штета од правното лице М., согласно членот 489 и/или 499 од Законот за облигационите односи.

38. Владата понатаму тврдеше дека апликантот, кој во домашната постапка бил застапуван од страна на адвокат, искористил правни средства кои не биле соодветни за целите на неговите наводи во конкретниот случај. Приговорот во однос на извршувањето на одлуката за одземање бил недопуштен според домашното законодавство. Спорната граѓанска постапка против државата немала разумни шанси за успех, имајќи предвид дека соопственоста врз возилото не била спорна и од овие причини не било неопходно сопственоста да се докажува во граѓанска постапка. Исто така, враќањето на предмет одземен со правосилна пресуда во кривична постапка не било можно од причина што истото би предизвикало поништување на правосилна судска пресуда (*res judicata*). На крајот, Владата исто така се повика на случајот (види *Jusufoski v. the Republic of Macedonia* (dec.), бр. 32715/04, 23 август 2009).

39. Апликантот ги оспори ваквите наводи. Тој тврдеше дека не можел да бара надомест на штета ниту од г-динот И.А. од причина што тој починал на 21 март 2005, ниту од правното лице М., кое претстанало да постои пред товарното возило да биде одземено од апликантот. Владата не ги коментираше ваквите последни наводи на апликантот.

2. Оценка на Судот

40. Судот потсетува дека правилото на искористување на домашните правни средства на кои упатува членот 35 од Конвенцијата ги обврзува оние кои сакаат да го изнесат својот предмет против државата пред меѓународен судски орган, прво да ги искористат правните средства кои ги предвидува домашниот правен систем (види *Vičković and Others v. Serbia* (прелиминиран приговор) [GC], бр. 17153/11 и 29 други, § 70, 25 март 2014). Апликантите се должни да ги искористат само домашните средства кои се ефикасни и кои можат да ги обештетат наводните повреди. Попрецизно, единствените средства

кои членот 35 § 1 од Конвенцијата бара да се искористат се оние кои се однесуваат на наводните повреди и кои истовремено се достапни и доволни (види *Paksas v. Lithuania* [GC], бр. 34932/04, § 75, ECHR 2011 (извадоци), и *Papadakis v. the Republic of Macedonia*, бр. 50254/07, § 101, 26 февруари 2013).

41. Во конкретниот случај, Судот забележува дека суштината на наводите на апликантот се однесува на извршувањето на одлуката за одземање од страна на државата, што резултирало со тоа апликантот да го изгуби правото на сопственост врз товарното возило и деловите кои тој ги вградил во него. Во врска со ова, тој искористил две правни аргументи: а) тој го оспорил извршувањето на одлуката за одземање во постапка пред судијата за извршување на санкциите во судечкиот суд и б) иницирал граѓанска постапка против државата во која барал утврдување на правото на сопственост врз товарното возило, со алтернативно барање за надомест на трошоците за деловите што ги вградил во товарното возило, откако го купил.

42. Судот забележува дека приговорот на апликантот на извршувањето на одлуката за одземање бил одбиен како недопуштен. Притоа, домашните судови, во две инстанции, го упатиле апликантот на можноста да бара остварување на своите права во посебна граѓанска постапка согласно член 129(5) од Законот за кривична постапка (види параграф 12 и 13 погоре). Апликантот се повикал на овие одредби во парничната постапка против државата (види параграф 19 погоре). Во светло на ваквите напатствија, Судот смета дека не било неразумно апликантот да се обиде да ги изнесе своите наводи во граѓанската постапка која ја иницирал. Судот ќе се осврне на аргументот на Владата дека апликантот можел да иницира граѓанска постапка против г-динот И.А.и правното лице М. Во контекст на пропорционалноста на мерката (види параграф 59 и 60 подолу; види исто така *Andonoski v. the Republic of Macedonia*, бр. 16225/08, § 23, 17 септември 2015).

43. Во светло на горенаведеното, Судот смета дека приговорот на Владата за неискористување на домашните средства треба да се одбие.

44. Судот понатаму смета дека апликацијата не е очигледно неоснована во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата или дека е недопуштена по било која друга основа. Од овие причини истата мора да биде прогласена за допуштена.

Б. Основаност

1. Поднесоци на странките

45. Апликантот тврдеше дека надлежните органи пропуштилe да го одземат возилото при сторувањето на кривичното дело односно на лице место. Покрај тоа, тие исто така пропуштилe да изречат времена

мерка во кривичната постапка против г-динот И.А. со цел да спречат тој да го отуѓи товарното возило. Апликантот го регистрирал возилото независно од одлуката за одземање. Тој исто така тврдеше дека согласно членот 100-а од Кривичниот законик од 2004, кој го заменил членот 68 (1) од Кривичниот законик од 1996, предмет во сопственост на трето лице не можел да биде одземен, освен во случај доколку тоа лице знаело или можело да знае дека предметот бил употребен или имало намера да биде употребен за извршување на кривично дело. Тој ниту знаел, ниту можел да знае дека товарното возило било употребено за таква цел. Тој исто така повтори дека со товарното возило заработувал за живот.

46. Владата прифати дека во случајот постоело попречување на правата на апликантот од членот 1 од Протоколот бр. 1. Мерката резултирала со контрола на употребата на сопственоста. Таа била законита и имала легитимна цел да превенира идни кривични дела и да се влијание на јавниот морал. Во однос на пропорционалноста, Владата повтори дека апликантот можел да бара надомест на штета од наследниците на г-динот И.А., како и од правното лице М. Во граѓанската постапка против државата, домашните судови направиле целосна оценка на предметот дале доволно образложени причини во врска со релевантните околности на случајот. Тие исто така го упатиле и поучиле апликантот во однос на правната авенија која можел да ја следи, односно иницирање на постапка согласно членот 68 (1) од Кривичниот законик. Државата уживала широка маргина на уважување во оваа област. Одлуките на домашните судови не биле арбитрерни и од тие причини Судот не би можел да ги доведе во прашање.

2. Оценка на Судот

(а) Општи принципи

47. Судот повторува дека членот 1 од Протоколот бр. 1 го гарантира правото на сопственост и опфаќа три одделни правила: првото, изразено во првата реченица од првиот став е од општ карактер и го предвидува принципот на мирно уживање на сопственоста. Второто правило, во втората реченица од истиот, го опфаќа одземањето на сопственоста и предвидува услови за истото. Третото правило, содржано во вториот став, препознава дека државите се овластени, меѓудругото, да ја контролираат употребата на сопственоста во согласност со општиот интерес. Второто и третото правило, кои се однесуваат на определени начини на попречување на правото на мирно уживање на сопственоста, треба да се читаат во светло на општиот принцип предвиден во првото правило (види, меѓуостанатото, *Draon v. France* [GC], бр. 1513/03, § 69, 6 октомври 2005).

48. Попречувањето за целите на членот 1 од Протоколот бр. 1 мора да е предвидено со закон и мора да се стреми кон една или повеќе легитимни цели; дополнително, мора да постои разумен однос на пропорционалност помеѓу преземените мерки и целта или целите кон чие остварување се цели. Со други зборови, Судот мора да утврди дали била постигната рамнотежа односно баланс помеѓу барањата на општиот интерес и интересите на засегнатиот поединецот или засегантите поединци (види *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, пресуда од 23 септември 1982, Series A бр. 52, р. 26, § 69, и р. 28, § 73, и *James and Others v. the United Kingdom*, пресуда од 21 февруари 1986, Series A бр. 98, р. 34, § 50). Притоа, Судот на државата и остава широка маргина на уважување како во однос на изборот на мерките кои се спроведуваат, така и во однос на начинот на утврдување на тоа дали последиците од нивното спроведување се оправдани во име на општиот интерес заради остварување на целите на законодавството во прашање (види *AGOSI v. the United Kingdom*, 24 октомври 1986, § 52, Series A бр. 108).

49. Во однос на балансот (рамнотежата) помеѓу целта кон чие постигнување постои стремеж и правата на апликантот, Судот повторува дека, кога се однемаат предмети кои биле употребени противправно, таквиот баланс зависи од многу фактори, кои го вклучуваат и однесувањето на сопственикот. Затоа мора да се утврди дали домашните органи го зеле предвид степенот на вина на апликантот, грижата, или во најмала мера, односот помеѓу неговото однесување и стореното кривично дело. Дополнително, мора да се утврди дали постапката во домашниот правен систем му овозможила на апликантот, во светло на суровоста на мерката на која тој бил изложен, соодветна можност да го изнесе својот случај пред надлежен орган, тврдејќи, зависно од околностите, незаконито, арбитражно или неразумно однесување (види *Yildirim v. Italy* (dec.), бр. 38602/02, ECHR 2003-IV). Потребниот баланс нема да биде постигнат доколку засегнатото лице имало индивидуален и претеран товар (види *Waldemar Nowakowski v. Poland*, бр. 55167/11, § 47, 24 јули 2012).

(б) Примена на конкретниот случај

50. Неспорно е помеѓу странките во постапката дека постоело попречување на правото на апликантот на мирно уживање на сопственоста.

51. Во врска со ова Судот констатира дека одлуката за одземање била донесена во 2003 и се однесувала на г-динот И.А. кога товарното возило веќе не било во негова сопственост, туку во сопственост на правното лице М. Меѓутоа одлуката за одземање била извршена во 2006, откако апликантот се стекнал со правото на сопственост од правното лице М. Оттука, извршувањето на одлуката за одземање

резултирала со *de facto* одземање од апликантот и претставувала попречување во мирното уживање на неговата сопственост.

52. Судот исто така забележува дека одлуката за одземање вклучувала трајно пренесување на сопственоста. Сепак, Владата тврдеше дека апликантот можел на домашно ниво да биде обештетен за ваквата загуба (спореди и спротивно *Andonoski*, цитиран погоре, § 30). Судот смета дека мерката резултирала со контрола на употребата на сопственоста во смисла на вториот параграф од членот 1 од Протоколот бр. 1 (види *Milosavljev v. Serbia*, бр. 15112/07, § 53, 12 јуни 2012; исто така види *Varvara v. Italy*, бр. 17475/09, § 83, 29 октомври 2013).

53. Во однос на законитоста на одлуката, Судот констатира дека одлуката за одземање била донесена во 2003 година врз основа на член 278 (3) од Кривичниот законик. Таа била извршена согласно член 255 од Законот за извршување на санкциите кој бил во сила во критичниот период (види параграф 12 и 26 погоре). Соодветно и имајќи ја предвид сопствената ограничена надлежност во однос на надзорот врз постапувањето во согласност со домашното законодавство (види *Beyeler v. Italy* [GC], бр. 33202/96, § 108, ECHR 2000-I), Судот заклучува дека попречувањето било предвидено со закон.

54. Судот понатаму прифаќа дека мерката се стремела кон легитимна цел – борба и превенирање на криминалот, што несомнено потпаѓа под општиот интерес предвиден со членот 1 од Протоколот бр. 1 (види *Lavrechov v. the Czech Republic*, бр. 57404/08, § 46, ECHR 2013).

55. Судот затоа ќе се осврне на прашањето за балансот помеѓу целта и релевантните права на апликантот.

56. Судот констатира дека одлуката за одземање била донесена во контекст на кривичната постапка против г-динот И.А. Товарното возило било одземено од г-динот И.А. независно од фактот што истото веќе било продадено на правното лице М. Последниот податок не им бил непознат на кривичните судови (види параграф 7 погоре). Постапката за одземање на никој начин не се однесувала на апликантот кој го купил товарното возило од компанијата М. скоро една година по правосилноста на одлуката за одземање. Тој ниту учествувал во кривичната постапка против г-динот И.А., ниту пак можел ја оспори одлуката за одземање. Товарното возило било *de facto* одземено од апликантот скоро три години по правосилноста на одлуката за одземање и повеќе од осум години по сторувањето на кривичното дело (види параграф 7, 8 и 10 погоре). За ваквото доцнење не беше дадено никакво објаснување.

57. Во однос на можноста апликантот соодветно да го изложи предметот пред домашните органи, Судот забележува дека во граѓанската постапка домашните судови констатирале дека согласно

членовите 68 (1) и 278 (3) од Кривичниот законик, одземањето на товарното возило било задолжително. Во такви околности, се чини дека апликантот бил лишен од секаква можност да го застапува својот случај (види, *mutatis mutandis*, *Andonoski*, цитиран погоре, § 38). Точно е дека домашните судови не го разгледале односот помеѓу однесувањето на апликантот и кривичното дело. И покрај тоа што утврдиле дека апликантот бил *bona fide* сопственик на товарното возило, односно дека не знаел дека товарното возило било употребено за извршување на кривично дело (види параграф 17 погоре), тие не го испитале таквиот факт во врска со и во контекст на пропорционалноста на спорната мерка. Судот во врска со ова забележува дека домашното законодавство последователно било изменето со цел да ги земе предвид ваквите околности (види параграф 24 погоре). Во случајот на апликантот, неговите околности и однесување биле разгледни само во однос на можноста за иницирање на постапката против И.А. (види параграф 17 погоре).

58. Меѓудругото, не постои ништо што би сугерирало дека постоеле било какви причини за страв дека товарното возило повторно би можело да биде употребено за извршување на кривично дело (види *Andonoski*, цитиран погоре, § 36 *in fine*), од причина што г-динот И.А. веќе бил починат. Покрај тоа, домашните судови не го зеле предвид аргументот дека апликантот законски заработувал за живот со товарното возило (види параграф 14 погоре). На крајот, Судот забележува дека домашните судови дале недоволно образложение за одбивање на алтернативното тужбено барање на апликантот за надомест на неговата сопствена инвестиција односно вложување во товарното возило.

59. Во однос на можноста апликантот да бара надомест согласно член 68 од Кривичниот законик, Судот констатира постоење на специфични околности во конкретниот случај, особено фактот дека г-динот И.А. починал во 2005 пред воопшто товарното возило да биде одземено од апликантот (види параграф 16 погоре). Независно од тоа што домашните институции биле свесни за овој факт, тие сепак констатирале дека апликантот може да биде обештетен од него (види параграф 17 и 20). Владата била исто така водена од слично размислување (види параграф 37 погоре). Во врска со ова Судот забележува дека не му била презентирана домашна пракса која покажува дека тужбата против наследници на починатиот продавач (г-динот И.А. во конкретниот случај) била ефикасна во околности слични на актуелниот случај. Меѓудругото, Судот забележува дека г-динот И.А. починал во Австрија во 2005 и дека немало податоци за тоа каде се наоѓаат неговите наследници и дали може да се сметаат за одговорни согласно законодавството во примена (види параграф 28 погоре). Според мислењето на Судот, би претставувало претеран товар

за апликантот да бара овие прашања да бидат утврдени во нова постапка.

60. Слични причини важат и за аргументот на Владата дека апликантот можел да бара надомест од правното лице М. И покрај тоа што ова правно средство било на располагање согласно домашното законодавство (види параграф 31-35 погоре), Судот не смета дека тоа би понудило било какви шанси за успех, од причина што, како што навел апликантот, правното лице М. престанало да постои пред да му биде одземено возилото. Владата не коментираше со цел да го оспори ваквото тврдење (види параграф 39 погоре). Во врска со ова, Судот констатира големо одоговлекување во извршувањето на одлуката за одземање.

61. Имајќи го предвид горенаведеното, и покрај широката маргина на уважување која ја уживат државите во овој домен, Судот утврди дека извршувањето на одлуката за одземање, која како резултат имала одземање на сопственоста врз товарното возило од апликантот, наметнала претеран товар врз истиот.

62. Оттука, постои повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенција.

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

63. Членот 41 од Конвенцијата предвидува како што следи:

“Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување.”

A. Штета

64. Апликантот бараше 4,300 EUR за надомест на материјалната штета. Овој износ тој го платил како цена за набавка на товарното возило. Тој исто така бараше еквивалент на 1,124 EUR како вредност на деловите кои ги вградил во товарното возило. Тој не достави никакви документи за поддршка на овие негови барања. Тој не истакна барање за надомест на нематеријална штета.

65. Владата ги спореше горните барања како недокажани.

66. Судот повторува дека принципот во однос на материјалната штета е дека апликантот треба да биде доведен, во најголема можна мера, во положбата во која би се нашол доколку констатираната повреда воопшто не се случела – со други зборови, *restitutio in integrum*. Ова може да вклучи надомест како на претрпената обична

штета (*damnum emergens*), така и на испуштената корист која можела да се очекува во иднина (*lucrum cessans*). Апликантот треба да докаже дека материјалната штета настанала како последица на наводната повреда или повреди. Апликантот треба да достави релевантна документација за да го докаже, во најголема можна мера, не само постоењето, туку и висината или износот на штетата.

67. Судот забележува дека апликантот не доставил никакви документи за поддршка на аргументите во врска со вредноста на товарното возило или вложувањата во истото. Тој, сепак, констатира дека домашните судови утврдиле дека апликантот го купил товарното возило за 4,300 EUR и дека вредноста на вложувањата во возилотот е иста како онаа која апликантот ја истакна како барање пред Судот (види параграф 18 погоре). Судот смета дека враќањето на возилото, во состојбата во која било кога било одземено, ќе го доведе апликантот во состојбата во која би бил доколку не настанела повредата (види *Andonoski*, цитиран погоре, § 46). Алтернативно, доколку таквото враќање е невозможно, Судот му досудува на апликантот 5,400 EUR за надомест на материјалната штета, плус сите давачки кои можат да бидат наплатени на овој износ.

68. Во отсуство на барање за надомест на нематеријална штета, Судот не досудува износ по овој основ.

Б. Трошоци

69. Апликантот исто така бараше 520 EUR за судските трошоци платени во домашната постапка и 500 EUR за адвокатски трошоци. Во однос на последноспоменатите, тој не прецизираше дали овој износ се однесува на застапувањето во домашната постапка или во постапката пред Судот. Тој не поднесе било какви документи за поткрепа на споменатите барања.

70. Владата тврдеше дека барањата се недокажани.

71. Според судската пракса на Судот, апликантот има право на надомест на трошоците само во мера во која ќе се покаже дека тие биле навистина и непходно направени и се разумни од аспект на висината (види *Stojkovic v. the Republic of Macedonia*, бр. 14818/02, § 55, 8 ноември 2007). Апликантот не достави докази во однос на тоа дали трошоците за застапување биле направени во постапката пред домашните органи или во постапката пред Судот. Судот понатаму забележува дека по доставувањето на апликацијата на одговор до државата, апликантот доби дозвола да се застапува самиот во постапката пред Судот. Од овие причини, Судот по овој основ не досудува надомест.

Б. Затезна камата

72. Судот смета за соодветно затезната каматна стапка да се заснова на најниската каматна стапка на Европската централна банка, зголемена за три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласи* апликацијата за допуштена;
2. *Одлучи дека* има повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата;
3. *Одлучи дека*
 - (а) државата треба да му го врати на апликантот, во рок од три месеци од денот кога пресудата ќе стане правосилна во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, одземеното товарно возило во состојба во која тоа било кога било одземено;
 - (б) дека, во случај доколку таквата реституција не е возможна, државата треба да му исплати на апликантот, во рок од истите три месеци, износ од 5,400 EUR (пет илјади и четиристотини евра), на име надомест на материјална штета, плус износот на било кој данок кој може да му биде наплатен на апликантот по основ на материјалната штета;
 - (в) дека од истекот на гореспоменатите три месеци до исплатата, треба да се исплати обична камата на споменатиот износ по стапка еднаква на најниската каматна стапка на Европската централна банка, во периодот на доцнење, зголемена за три процентни поени;
4. Го одбва останатиот дел од барањето на апликантот за правично обештетување.

Изготвено на англиски јазик, и објавено во писмена форма на 28 април 2016, согласно со членот 77 §§ 2 и 3 Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Ledi Bianku
Претседател